

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra pedagogiky

**Analýza praktické části závěrečných
zkoušek na konkrétním středním
odborném učilišti**

Bakalářská práce

Autor: **Miroslava Preisslerová**

Vedoucí práce: Ing. Emil Kříž, Ph.D.

© 2020 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Institut vzdělávání a poradenství

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Miroslava Preisslerová

Specializace v pedagogice
Učitelství praktického vyučování

Název práce

Analýza praktické části závěrečných zkoušek na konkrétní střední odborné škole

Název anglicky

The analysis of the Practical Part of the Final Examinations Realized on a Given Practical High School

Cíle práce

Cílem teoretické části je naplnění kompetencí za dané období studia v oboru vzdělání Kadeřník.
Cílem praktické části práce je zhodnocení připravenosti žáků k závěrečným zkouškám, porozumění danému zadání v souladu s kvalitou prostředí, ve kterém praktická závěrečná zkouška probíhá.

Metodika

V práci bude použita metoda pozorování a následné analýzy výsledků praktické části závěrečných zkoušek.
Další použitou metodou bude dotazníkové šetření absolventů daného oboru vzdělání.

Doporučený rozsah práce

Podle pravidel bakalářských prací

Klíčová slova

optimalizace, kompetence, analýza, střední odborná škola, praktická zkouška

Doporučené zdroje informací

ČÁP, J. Psychologie výchovy a vyučování. Karolínium, Praha 1993. 414 s. ISBN 80-7066-534-3

HELUS, Z. Sociální psychologie pro pedagogy. Grada Publishing, a. s., 2007. 288 s. ISBN 978-80-247-1168-3

JEZBEROVÁ, Romana et al. Impuls pro učňovské školství: nová závěrečná zkouška. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. 96 s. ISBN 978-80-87063-09-5

KŘÍŽ, E. Základní principy didaktiky praktického vyučování pro zemědělství a příbuzné obory, ČZU v Praze, IVP, 2018, ISBN 978-80-213-2846-4

MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. Výukové metody. Brno: Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – IVP

Vedoucí práce

Ing. Emil Kříž, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

Elektronicky schváleno dne 11. 3. 2020

PhDr. Lucie Smékalová, Ph.D. et Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 3. 2020

Ing. Karel Němejč, Ph.D.

Pověřený ředitel

V Praze dne 17. 03. 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Analýza praktické části závěrečných zkoušek oboru Kadeřník

vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Jsem si vědoma, že moje bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitní databázi a bude veřejně přístupná k nahlédnutí.

Jsem si vědoma, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

V Praze dne

(podpis autora)

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své práce Ing. Emilovi Kříži Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky a odborné vedení při zpracování bakalářské práce.

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na analýzu praktické části závěrečných zkoušek oboru Kadeřník na Střední škole řemesel a služeb v Děčíně. Je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se věnuje systému vzdělávání v České republice, včetně jednotné závěrečné zkoušky. Pozornost je věnována také vyučovacím metodám a osobnosti učitele, která značně ovlivňuje úspěšnost, či neúspěšnost žáků.

V praktické části je uveden průběh jednotných závěrečných zkoušek a posléze je provedena analýza praktické zkoušky. Součástí je také dotazník věnující se souvislosti s úspěšným absolvováním závěrečné zkoušky a možností uplatnění na trhu práce.

Klíčová slova

Kadeřník, jednotná závěrečná zkouška, praktická zkouška, analýza

Abstract

The bachelor thesis focuses on the analysis of the practical part of the final examinations of the hairdresser at the Secondary School of Crafts and Services in Děčín. It is divided into theoretical and practical part. The theoretical part is devoted to the educational system in the Czech Republic, including the unified final exam. Attention is also paid to teaching methods and the personality of the teacher, which greatly influences the success or failure of pupils.

In the practical part, the course of the unified final examinations is presented and then the analysis of the practical exam is carried out. Also included is a questionnaire devoted to the connection with the successful completion of the final exam and the possibility of finding employment in the labor market.

Key words

Hairdresser, uniform final exam, practical exam, analysis

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Systém vzdělávání v České republice.....	11
2.1 Formální vzdělávání.....	11
2.2 Střední odborné vzdělávání.....	12
2.2.1 Obor kadeřník.....	13
2.3 Rámcový vzdělávací program.....	13
3 Vyučovací metody.....	15
3.1 Volba vyučovacích metod.....	17
3.2 Prověřování praktických dovedností.....	19
3.2.1 Metody prověřování odborných dovedností.....	19
3.2.2 Způsoby prověřování dovedností.....	20
4 Osobnost učitele.....	21
4.1 Rysy osobnosti učitele.....	21
4.2 Funkce učitele praktického vyučování.....	22
5 Jednotná závěrečná zkouška.....	24
5.1 Členění závěrečné zkoušky.....	25
5.2 Hodnocení závěrečné zkoušky.....	26
6 Praktická část.....	26
6.1 Střední škola řemesel a služeb v Děčíně.....	27
6.1.1 Obor kadeřník.....	27
6.1.2 Jednotná závěrečná zkouška v oboru Kadeřník.....	28
6.2 Praktická zkouška obor Kadeřník.....	30
6.2.1 Praktická závěrečná zkouška ve školním roce 2018/2019.....	30
6.2.2 Témata praktické závěrečné zkoušky pro školní rok 2018/2019.....	31
6.2.3 Hodnocení praktické zkoušky.....	34

6.3 Samostatná odborná práce.....	40
6.3.1 Prezentace samostatné odborné práce.....	41
6.3.2 Hodnocení samostatné odborné práce.....	41
6.4 Hodnocení praktické zkoušky.....	42
6.5 Dotazníkové šetření.....	43
7 Zhodnocení výsledků.....	47
8 Závěr.....	49
Seznam použitých zdrojů.....	51
Seznam tabulek.....	54
Seznam grafů.....	55

1 Úvod

Téma bakalářské práce Analýza praktické závěrečné zkoušky na Střední škole řemesel a služeb v Děčíně jsem zvolila z několika důvodů. Pracuji zde jako pedagog a sama se podílím na přípravě žáků k závěrečným zkouškám. Zejména k ústní a písemné části. Nepravidelně se podílím také jako přisedící u praktických závěrečných zkoušek. Mohu tak nahlédnout do všech dokumentů a zjistit, jaké části činí žákům největší problémy. Zaměřila jsem na praktickou část závěrečných zkoušek proto, že se domnívám, že se jedná o nejdůležitější část z hlediska následného nástupu do zaměstnání.

Od školního roku 2014/2015 všechny školy přijaly jednotné zadání závěrečných zkoušek, které připravuje Národní ústav pro vzdělávání a tudíž je na všech školách pro konkrétní obor stejné zadání. Vzhledem k tomu, že na škole vyučuji již 10 let, bych se ráda vyjádřila také k rozdílům praktických závěrečných zkoušek dnes a před rokem 2014.

Ve své práci jsem se zaměřila na obor Kadeřník. V teoretické části popíšu jeho postavení v Systému vzdělávání v České republice, zaměřím se na vyučovací metody, které jsou v průběhu studia využívány a také na samotné prověřování před závěrečnou zkouškou. Značnou roli hraje také osobnost učitele, které věnuji samostatnou kapitolu. Závěrečná kapitola teoretické části pojednává o jednotných závěrečných zkouškách.

Praktickou část jsem zaměřila na analýzu praktické závěrečné zkoušky oboru Kadeřník na Střední škole řemesel a služeb v Děčíně. Popíšu její průběh a zadání, které určuje Národní ústav pro vzdělávání a částečně také ředitel školy ve spolupráci s odbornými pedagogy. Informace čerpám z vlastních mnohaletých zkušeností a poznatků. Zároveň se zaměřím na subjektivní posouzení závěrečné zkoušky z pohledu absolventů z let 2019, 2018, 2017 a 2013. Domnívám se, že teoretické znalosti jsou v tomto oboru méně důležité než praktické a chtěla bych touto cestou zjistit, zda absolventům složení závěrečné zkoušky pomohlo k uplatnění na trhu práce. Z tohoto důvodu jsem oslovila také žáky z předchozích let.

2 Systém vzdělávání v České republice

Trendem současné vzdělávací politiky nejenom v České republice je vzdělávání lidí po celý život. Palán¹ v andragogickém slovníku definuje vzdělávání jako „proces uvědomělého a cílevědomého zprostředkování a aktivního utváření a osvojování soustavy vědeckých a technických vědomostí, intelektuálních a praktických dovedností a lidských zkušeností, utváření morálních rysů a osobitých zájmů. Působení na člověka nebo skupinu za účelem utváření osobnosti, individualizace společenského vědomí; je tedy součástí socializace.“ K tomu dodává, že se jedná o činnost vzdělávacích institucí. Ovšem není tomu tak zcela výhradně, proto je vzdělávání členěno na formální, neformální a informální.

Formální vzdělávání probíhá prostřednictvím vzdělávacích institucí, tak jak uvádí Palán. Je legislativně vymezeno a obsahuje tudíž cíle, funkce, prostředky a způsoby hodnocení.

Neformální vzdělávání je sice také organizované a systematické, ale jeho cíle nejsou upravovány legislativou. Nejčastěji se jedná o zájmové kroužky, rekvalifikační kurzy a další aktivity pořádané v rámci nadací, spolků, ale i školou.

Informální vzdělávání je zcela neřízené. Je jím chápáno celoživotní osvojování si znalostí, zkušeností, vědomostí, dovedností a postojů, které nejsou získávány systematickou činností.²

2.1 Formální vzdělávání

Formální vzdělávání probíhající ve školách, je rozděleno na 3 stupně, tj. primární, sekundární a terciární vzdělávání.

Primární vzdělávání probíhá nejčastěji od 6 do 15 let na základních školách formou. Cílem je vytvořit základy pro celoživotní vzdělávání. Podle novely

¹ PALÁN, Zdeněk. Vzdělávání. In: *Andragogický slovník* [online]. Andragomedia [cit. 2019-09-22]

² VETEŠKA, Jaroslav a TURECKIOVÁ, Michaela. *Kompetence ve vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 159 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1770-8, s. 21 – 22

Školského zákona³ předchází povinné školní docházce jeden rok v mateřské škole, který slouží jako příprava.

Sekundární vzdělávání je podmíněno úspěšným dokončením základní školy, ať už státní, soukromé nebo absolvované formou domácího studia. Střední škola, popřípadě střední odborné učiliště nebo gymnázium může být chápáno jako průprava k dalšímu vzdělávání, ale také jako závěrečné vzdělání, po jehož absolvování je žák kvalifikovaný pro výkon konkrétního povolání.

Terciární vzdělávání probíhá od 19 let. Zahrnuje tedy vyšší odborné školy, vysoké školy, ale také nástavbové studium.⁴

2.2 Střední odborné vzdělávání

Střední odborné vzdělávání, které je předmětem bakalářské práce, patří podle mezinárodní klasifikace (ISCED) mezi jednu z forem sekundárního vzdělávání. Cílem „*je připravit žáka na úspěšný, smysluplný a odpovědný osobní, občanský i pracovní život v podmínkách měnícího se světa.*“⁵ Absolvent si za dobu studia osvojí všechny potřebné kompetence pro výkon povolání.

Konkrétní obsah vzdělávání určuje rámcový vzdělávací program, který vymezuje požadavky pro jednotlivé studijní obory. Základ profesních požadavků je určen Informačním systémem typových pozic, který připravuje Ministerstvo práce a sociálních věcí v souladu s požadavky Evropské unie.

Střední odborné vzdělávání je z 60 % tvořeno praktickým vyučováním a je zakončeno maturitou nebo výučním listem.

³ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Zákony pro lidi [online]. [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

⁴ VETEŠKA, Jaroslav a TURECKIOVÁ, Michaela. *Kompetence ve vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 159 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1770-8, s. 75

⁵ RVP pro střední odborné vzdělávání [online]. Národní ústav pro vzdělávání [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/trvp-os>

2. 2. 1 Obor kadeřník

Podmínky pro přijetí nových žáků jsou vymezeny školským zákonem č. 561/2004 Sb. Uchazeč musí úspěšně ukončit 9. ročník základní školy a splnit podmínky zdravotní způsobilosti, které stanovuje škola.

Jedním z učebních oborů Střední školy řemesel a služeb v Děčíně je kadeřník. Výsledkem tříletého studia teoretické a praktické výuky je připravený odborník, který je schopen okamžitého nástupu do praxe.

Teoretická výuka probíhá v budově školy a je tvořena souborem všeobecných a odborných vzdělávacích předmětů. Studium některých z nich probíhá ve vhodně vybavených odborných učebnách. Cílem odborných předmětů je vybavit žáky teoretickými znalostmi o výkonu povolání kadeřníka a připravit je tak na zahájení praktického vyučování.

Náplní praktické výuky je osvojení si základních praktických úkonů. Výsledkem je samostatné vykonávání kadeřnické praxe. Kromě odborného nácviku se žáci učí vhodně jednat se zákazníky.⁶

2. 3 Rámcový vzdělávací program

V roce 2004 schválilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy nové principy pro vzdělávání platné pro žáky od 3 do 19 let. Od této chvíle je systém kurikulárních dokumentů vytvářen na dvou úrovních, tj. státní a školské, přičemž školské (označovány jako *Školský vzdělávací program*) je povinna škola vyhotovit sama s přihlédnutím k *Rámcovému vzdělávacímu programu*, ke konkrétním potřebám školy a žáků.

Rámcový vzdělávací program vychází z Národního rozvoje vzdělávání v České republice, tj. z Bílé knihy a jeho hlavním cílem je sjednotit úroveň vzdělávání žáků

⁶ *Obor kadeřník*. In: Střední škola řemesel a služeb [online]. [cit. 2019-10-22]. Dostupné z: <http://kadernik.sosruska.cz/obor-kadernik>

a vybavit je kompetencemi, které budou potřebovat nejen v dalším vzdělávání, ale rovněž v životě.⁷

⁷ HORÁK, Josef a KOLÁŘ, Zdeněk. *Vzdělávací politika a řízení škol v zemích EU: modul Řízení pedagogického procesu*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, Pedagogická fakulta, 2007. 164 s. ISBN 978-80-7044-894-6, s. 105 - 106

3 Vyučovací metody

V praktickém vyučování existuje několik metod, tedy způsobů systému organizace práce učitele se žáky, jejichž cílem je předat žákovi odborné dovednosti, které budou nezbytné k výkonu jeho povolání.⁸ Proces předávání dovedností lze zjednodušeně vyjádřit jako metodický postup, který zahrnuje následující kroky:

- instruktáž,
- nápodoba,
- procvičování,
- aplikace v praktickém pracovním procesu.⁹

Instruktáž

Každému praktickému nácviku dovednosti nutně předchází vysvětlení, a to nejčastěji kombinací verbálního a názorného představení.

Prvním krokem je teoretický výklad. K tomu, aby byl účinný, by měl pedagog mluvit nejen jasně a srozumitelně, ale především by měl dokázat žáky zaujmout. Po předání základních informací může následovat rozhovor, který vtáhne žáky do dění ve třídě a učitel si tak přirozeně vytvoří zpětnou vazbu.¹⁰

Instruktáž zahrnuje funkci vysvětlení, tedy první část a dále funkci předvedení. Zatímco vysvětlení je vhodné provádět v odborné učebně, předvedení by mělo následovat na pracovišti.¹¹ Aby žák získal komplexní informace, je možné ukázkou demonstrovat na pomůckách již v odborné učebně.

Instruktáž je možné dělit podle několika hledisek, a to dle sdělení, organizační formy a časového zařazení v praktické vyučovací jednotce. Podle sdělení je nejpoužívanější

⁸ VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana a BUREŠ, Miroslav. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. 456 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-3357-9, s. 191

⁹ KRÍŽ, Emil. *Základní principy didaktiky praktického vyučování: pro zemědělství, lesnictví a příbuzné obory*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Institut vzdělávání a poradenství, 2018. 73 stran. ISBN 978-80-213-2846-4, s. 24

¹⁰ ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012. 155 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4100-0, s. 43

¹¹ KRÍŽ, Emil. *Základní principy didaktiky praktického vyučování: pro zemědělství, lesnictví a příbuzné obory*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Institut vzdělávání a poradenství, 2018. 73 stran. ISBN 978-80-213-2846-4, s. 24

metodou ústní instruktáž, která je vhodná pro nově probírané učivo a je situována do odborných učeben. Písemná instruktáž slouží spíše jako doplněk k ústní. A konečně názorná instruktáž je nutná k demonstrování nových informací a bývá kombinována s ústní instruktáží. Výrazně žákům usnadňuje pochopení nové látky.

Podle organizační formy rozlišujeme instruktáž frontální, skupinovou a individuální. První ze jmenovaných je využívána tam, kde žáci dostávají jednotné zadání, případně při vysvětlování nového učiva celé třídě. Jakmile učitel žáky rozdělí do dílčích skupin, využívá skupinovou formu instruktáže. Individuální instruktáž je používána při samostatných úkolech, případně v situacích, kdy si žák probírané učivo neosvojil.

Dělení podle časového zařazení rozlišuje instruktáž úvodní a průběžnou. Úvodní lze chápat jako vysvětlení zcela nového učiva, opakování z minulé vyučovací hodiny, popřípadě rozdělení úkolů. Neměla by přesáhnout 30 minut. Průběžná instruktáž je během výuky zařazována kdykoliv během potřeby. Součástí průběžné instruktáže je tzv. opravná instruktáž, která zahrnuje opakované vysvětlení látky a rozšiřující instruktáž, kterou učitel zařazuje v případě, kdy potřebuje učivo doplnit.¹²

Nápodoba

Napodobování je přirozená reflexní činnost, kterou žák přijímá nové znalosti. Patří k základním biologickým útvarům, proto je nutnou součástí každého praktického vyučování. Nejúčinnější je přímé vizuální působení, které vede k rychlejšímu osvojení učiva.¹³

Při předvádění je nutná pozornost žáka, kterou učitel musí zajistit. Vhodné je doplnit jej ústní instruktáží a zdůraznit hlavní prvky úkonu, popřípadě upozornit na nejčastější chyby, možné nepřesnosti, aj. Pokud se jedná o činnost, která by pro žáky mohla být náročná, učitel ji provádí po jednotlivých částech a celý proces několikrát opakuje.¹⁴

¹² KRÍŽ, Emil. *Základní principy didaktiky praktického vyučování: pro zemědělství, lesnictví a příbuzné obory*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Institut vzdělávání a poradenství, 2018. 73 stran. ISBN 978-80-213-2846-4, s. 24 - 25

¹³ MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5, s. 97 - 98

¹⁴ ČADÍLEK, Miroslav. *Didaktika odborného výcviku technických oborů*. 1. dotisk 1. vyd. 134 s. Brno: Masarykova univerzita, 1995, s. 70

Procvičování

Po stránce metodické je nejdůležitější metoda cvičení. Procvičováním učitel zjišťuje, zda žáci skutečně pochopili probírané učivo.¹⁵ Zahrnuje zejména praktické činnosti, díky kterým si žáci získávají, prohlubují a uplatňují praktické dovednosti, jejichž výčet je uveden ve Školním vzdělávacím programu. Součástí mohou být aktivizační metody sloužící k odstranění chyb a nedostatků. Ačkoliv jsou velmi účinné, jejich využití v praktickém vyučování není příliš časté.¹⁶

Aplikace v praktickém pracovním procesu

Učitel sám posoudí, kdy je žák připraven osvojené dovednosti použít v praxi. Doba se liší v závislosti na obtížnosti probírané látky, ale také na školním vzdělávacím programu.

V případě oboru kadeřník na Střední škole řemesel a služeb v Děčíně žáci pracují se zákazníky již od druhého ročníku. Uplatňují nejen dovednosti získané v praktickém vyučování, ale také teoretické dovednosti (např. komunikaci se zákazníky v rámci psychologie, popřípadě provoz kadeřnictví).

Kromě samotného výkonu pracovních postupů jsou součástí také metody, kterými učitel žáky prověřuje a hodnotí. Téma hodnocení je podrobněji popsáno v kapitole 3.2.

3.1 Volba vyučovacích metod

Ačkoliv je popis jednotlivých vyučovacích metod v odborné literatuře poměrně detailní, učitel by je neměl volit pouze na základě teoretických zkušeností. Zřetel je

¹⁵ KRÍŽ, Emil. *Základní principy didaktiky praktického vyučování: pro zemědělství, lesnictví a příbuzné obory*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Institut vzdělávání a poradenství, 2018. 73 stran. ISBN 978-80-213-2846-4, s. 21

¹⁶ KRÍŽ, Emil. *Základní principy didaktiky praktického vyučování: pro zemědělství, lesnictví a příbuzné obory*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Institut vzdělávání a poradenství, 2018. 73 stran. ISBN 978-80-213-2846-4, s. 23 - 24

vždy brán na konkrétní vyučovací předmět. V takovém případě je nebytná orientace ve všech možnostech uplatnění konkrétních vyučovacích metod. Pokud toho učitel využije, zefektivní žákům způsob osvojování dovedností a předejde stereotypu. Metody by měly být pravidelně obměňovány nejen kvůli žákům, ale i samotnému učiteli. Monotónní opakování by po několika letech praxe mohlo vést k syndromu vyhoření, kterému lze tímto způsobem předejít.¹⁷

Mezi základní kritéria pro volbu vhodných vyučovacích metod patří cíl, obsah výuky a osobnost žáka. V praxi to znamená, že učitel zná zákonitosti výukového procesu a přesný cíl výuky. Je si vědom, jaké teoretické možnosti může v rámci obsahu oboru využít a volí takové, které budou vhodné z hlediska fyzické a psychické úrovně žáků. Vhodná volba je podmíněna osobností učitele, jeho odbornou a metodickou vybaveností, zkušenostmi a charakterem.¹⁸

Čadílek¹⁹ kritéria pro volbu vyučovacích metod podrobněji specifikuje a rozděluje je na základní a specifické faktory.

Základní faktory zahrnují didaktický cíl vyučovacího dne, obsah učiva a časový úsek, který je pro něho vyhrazen a materiální a technické možnosti pracoviště. Z hlediska obsahu učiva je volba metod podmíněna jednak poměrem myšlenkových a manuálních úkolů, ale také samostatností žáka, úrovní jejich prozatímních dovedností aj. Materiální a technické možnosti pracoviště jsou klíčové, neboť čím více možností místo odborného výcviku nabízí, tím méně je učitel nucen využívat ústní instruktáž. V takovém případě může zvolit metodu napodobování, která je žákům bližší.

Mezi specifické faktory Čadílek zahrnuje předpoklady žáků a osobnost učitele. Tyto dva faktory se vzájemně ovlivňují, protože učitel by měl na základě svých odborných vědomostí volit vhodné metody, ovšem vždy s přihlédnutím na osobnost žáka, popřípadě vyučovací jednotky.

¹⁷ MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5, s. 50

¹⁸ MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5, s. 51

¹⁹ ČADÍLEK, Miroslav. *Didaktika odborného výcviku technických oborů*. 1. dotisk 1. vyd. 134 s. Brno: Masarykova univerzita, 1995, s. 54

3.2 Prověřování praktických dovedností

Smyslem prověřování praktických znalostí je zjistit, zda a do jaké míry si žák osvojil pracovní postupy a úkony, které byly předmětem výuky. Prověřování probíhá soustavně po celý školní rok, aby bylo možné sledovat zlepšení žáka v konkrétní oblasti, a to přiměřeně k úrovni vzdělání. Jeho obsahem jsou nejenom praktické a teoretické informace, které jsou nezbytné pro výkon konkrétního povolání, ale především dodržování pracovního postupu a zásad bezpečnosti práce. Učitel by měl být při posuzování praktických znalostí vždy objektivní a přihlídnout k individuálním předpokladům žáka, protože každý žák není stejně nadaný, případně má předpoklady k jiným dovednostem (motorickým, senzomotorickým, intelektovým,...).

Obsahem prověřování dovedností a znalostí z praktického vyučování je vlastní žákova činnost. V rámci studia na střední odborné škole a středním odborném učilišti jsou využívány čtyři způsoby prověřování a pět metod.²⁰

3.2.1 Metody prověřování odborných dovedností

První metodou je frontální prověřování, které spočívá v jednotném zadání pro všechny žáky. Během vypracování učitel sleduje, kontroluje a hodnotí práci jedinců. Díky tomu může po skončení analyzovat nejčastější chyby a pomoci s jejich odstraněním.

Učitel často využívá také metody individuálního prověřování, které nemusí spočívat pouze ve zkoušení jednoho žáka. Častějším případem je, že učitel zadá odlišné úkoly a vybere si jednotlivce, případně skupinu, kterou bude hodnotit.

Praktickou metodou je prověřování skupin, protože jednak ověřuje praktické znalosti, ale také přispívá k rozvoji kooperativního jednání. Učitel musí v tomto případě předem určit role, aby mohl zhodnotit každého žáka i přesto, že pracuje ve skupině s ostatními.

²⁰ KRÍŽ, Emil. *Základní principy didaktiky praktického vyučování: pro zemědělství, lesnictví a příbuzné obory*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Institut vzdělávání a poradenství, 2018. 73 stran. ISBN 978-80-213-2846-4, s. 26

Poslední z metod je „žák v roli instruktora“, která je vhodná především pro starší žáky. Lze ji zadat žákům, kteří v oboru vynikají. Ve své roli budou nahrazovat učitele a dohlížet na realizaci úkolů ostatních žáků, hodnotit je a hledat případné nedostatky. Své poznatky posléze předává učiteli. Jeho úkolem ovšem není spolužáky hodnotit, tato výsada nadále připadá pouze vyučujícímu.²¹

3.2.2 Způsoby prověřování dovedností

V rámci prověřování praktických dovedností se obvykle využívají čtyři způsoby. Prvním z nich je prověřování. Jedná se o záměrné sledování prováděných úkonů s předem zadaným cílem. Sleduje se propojenost vědomostí, dovedností a návyků, které žák během studia získal a také jeho aktivita a tvořivost. Učitel by měl žákům předem oznámit, zda se zaměří na pozorování jedné činnosti nebo celé práce.

Dalším způsobem je zadávání cvičných prací, které vede spíše k procvičování a upevnování dovednosti, nežli k jejímu prověřování. Cílem je zjistit, zda žák dokáže osvojené teoretické znalosti aplikovat v praxi. Tento způsob se využívá zejména pro nácvik dovednosti, která je klíčová pro osvojení náročnějších technik.

Učitel dále může zadat praktické úkoly, u kterých již dříve vysvětlil a názorně převedl pracovní postup. S ohledem na dovednosti žáků je možné je využívat již od prvního ročníku.

Naopak pro vyšší ročníky je vhodné zadání práce problémového charakteru, kde se vyskytuje problém, se kterými se žáci doposud nesetkali. Jak se k řešení žáci postaví, závisí pouze na nich. Je nutné využít logické myšlení, postřeh, schopnost řešit problém metodou pokus a omyl, ale také znalosti z teoretického vyučování. V tomto případě žáci obvykle řeší zadanou práci individuálně.²²

²¹ KRÍŽ, Emil. *Základní principy didaktiky praktického vyučování: pro zemědělství, lesnictví a příbuzné obory*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Institut vzdělávání a poradenství, 2018. 73 stran. ISBN 978-80-213-2846-4, s. 26 - 27

²² KRÍŽ, Emil. *Základní principy didaktiky praktického vyučování: pro zemědělství, lesnictví a příbuzné obory*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Institut vzdělávání a poradenství, 2018. 73 stran. ISBN 978-80-213-2846-4, s. 27

4 Osobnost učitele

V osobnosti učitele hrají zásadní roli charakterové, volní, citové a pracovní vlastnosti učitele. Důležitá je také úroveň společenských vlastností, mravní pověst, vzezření, způsob jednání a zájmy. Nejdůležitější ze jmenovaných aspektů je komunikace a jednání se žáky, a to v krizových okamžicích, které obvykle vyvolávají napětí a stres. Tyto emoce se odrážejí v jednání prakticky každého člověka, nicméně neměly by ovlivňovat jeho úsudek a racionalitu. Změny nálad, které by výrazně ovlivnily chování žáků, si učitel nemůže dovolit. V případě, že žáci ví, jaké jednání očekávat, tak učitele prokazatelně více respektují.²³

4.1 Rysy osobnosti učitele

Předpokladem pro účinné výchovně-vzdělávací působení je vedle osobnosti vzájemná harmonizace učitelovy hodnotové orientace, odborného vzdělání, jeho pedagogických, didaktických a metodických dovedností a pochopitelně také osobnostních rysů.

Mezi osobnostní rysy učitele by měla patřit tvůrčí činnost, morální postoj, pedagogický takt a připravenost, kladný a spravedlivý přístup k žákům. Tvůrčí činnost je důležitá pro udržení pozornosti a vlastního zájmu k výkonu profese učitele. Tvůrčí učitel má potenciál vychovat tvůrčí jedince. V tomto případě činnost spočívá v aktivním pozměňování učebních postupů, neuspokojováním se s dosavadní úrovní, vymyšlením zajímavých prvků, atp. Výsledkem tvůrčí činnosti učitele jsou poznatky, vědomosti a dovednosti, které žák dokáže uplatňovat v životě i při výkonu vlastního povolání.

Morální postoj je jedním z nejsilnějších nástrojů pozitivního ovlivňování žáků a bývá důležitější, než vhodně zvolená vyučovací metoda. Je jím myšlen pozitivní vztah k práci, k jednotlivým žákům, pracovišti, ale i učitelova vůle a sebeovládání.

Pedagogický takt si učitel osvojuje v průběhu studia skrze četbu odborné literatury, hodnocením vlastním zkušeností, spoluprací s kolegy atp. Základem je respektování

²³ FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. Překlad Karel Balcar. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. 383 s. ISBN 80-7178-626-8, s. 220

žákovi osobnosti, schopnost sebeovládání v každé situaci a umění vždy vybrat a použít vhodný výchovně-vzdělávací prostředek. Úzce souvisí s pedagogickým optimismem a klidem, které vyžadují citlivý a individuální přístup ke každému žákovi.

Pedagogickou připravenost si učitel osvojuje zejména v průběhu své kariéry. Základem jsou odborné a pedagogické vědomosti, ale později zejména praktická zkušenost, díky které učitel dokáže řešit problémy, které jsou součástí každodenní práce.

Kladný vztah k žákům se projevuje snahou co nejvíce studenty poznat a pochopit. Tím se výrazně zjednoduší a zefektivní práce a zároveň se zabrání případným konfliktům. Samozřejmostí je spravedlivý přístup, který předpokládá, že učitel bude stejně náročný ke všem žákům ve třídě a nepodléhal subjektivním náladám nebo vnějším vlivům.²⁴

4.2 Funkce učitele praktického vyučování

Vyučující praktického vyučování by měl plnit základní funkce ve výchovně vzdělávacím programu. V první řadě by měl být **odborníkem** s několikaletou praxí v oboru, který sám vyučuje. V takovém případě má učitel výhodu ve srovnání s tím, kdyby nastoupil k výkonu svému povolání těsně po ukončení pedagogického studia.

Zároveň by měl plnit funkci **výchovného pracovníka**, neboť ve škole probíhá nejen vzdělávací, ale také výchovný proces. Právě výchovná část procesu bývá často podceňována, přitom sám učitel stráví s žáky i několik hodin denně a může si dovolit individuálnější přístup než učitel teoretického vyučování.

Učitel prošel pedagogickým vzděláním, díky kterým si osvojil nejen odborné znalosti k výkonu povolání, ale také **praktické dovednosti**, které jsou v tomto případě stěžejní. Ty jsou podmiňující k vytváření dovedností u žáků. Bez nich musí učitel věnovat o poznání více času přípravě na vyučování.

²⁴ JŮVA, Vladimír et al. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2001. 118 s. ISBN 80-85931-95-8, s. 55 - 59

Ve škole i na pracovišti by měl být učitel pro žáky **autoritou**. Ta se nezakládá pouze na jeho dovednostech a odbornostech, ale především na přístupu, který ve výuce používá. Autorita nesouvisí s přísností, ta je v takovém případě spíše kontraproduktivní.

Neméně důležitou funkcí je **kvalifikace učitele**, o které tu již zaznělo mnohé. V současné době se kvalifikaci klade mnohem větší důraz, než tomu bylo dříve. Aktuálně by měl učitel splňovat pedagogické vzdělání na vysoké škole, praktickou znalost daného oboru, pedagogickou kvalifikaci, kterou získá doplňujícím pedagogickým studiem a v neposlední řadě pozitivní přístup k práci a lidem.²⁵

²⁵ KRÍŽ, Emil. *Základní principy didaktiky praktického vyučování: pro zemědělství, lesnictví a příbuzné obory*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Institut vzdělávání a poradenství, 2018. 73 stran. ISBN 978-80-213-2846-4, s. 59 - 60

5 Jednotná závěrečná zkouška

Jednotná zadání závěrečných zkoušek se vytvářela od školního roku 2005/2006. Projekt byl ukončen roku 2009 a nahradila ho *Nová závěrečná zkouška*, která byla realizována až do března 2012. Vývoj jednotného zadání pokračoval do roku 2014 pod označením *Nová závěrečná zkouška 2* a v současnosti se školy řídí úpravou *Jednotné závěrečné zkoušky*. Všechny tyto projekty byly financovány Evropských sociálním fondem a vznikaly ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

Do roku 2015 se Nové závěrečné zkoušce mohly školy přihlašovat dobrovolně. To se změnilo novelou školského zákona, která školám ukládá povinnost využívat jednotné zadání závěrečných zkoušek. Tato novela nabyla účinnosti 1. května 2015.²⁶

Právní úpravu závěrečných zkoušek obsahuje vyhláška č. 47/2005 Sb., o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončení vzdělávání v konzervatoři absolutoriem.²⁷ Ve Školském zákoně č. 561/2004 Sb., se v §76 uvádí, že „*ministerstvo stanoví prováděcím předpisem podrobnosti o pojetí obsahu a průběhu závěrečných zkoušek, termínem jejich konání, stanovení předmětů, z nichž se závěrečná zkouška koná, složení zkušební komise, způsobu hodnocení žáka a o opravných zkouškách a zkouškách v náhradním termínu*“²⁸.

Cílem jednotné závěrečné zkoušky je dosáhnout toho, aby úroveň vzdělání žáků z různých škol byla srovnatelná a odpovídala potřebám výkonu profese. Tím se zvýší důvěra veřejnosti i potenciálních zaměstnavatelů k těmto oborům. Na tvorbě zadání spolupracují učitelé s odborníky z praxe, což přispívá k reálným potřebám profese.

²⁶ *Národní ústav pro vzdělávání: Nová závěrečná zkouška* [online]. [cit. 2019-11-26]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/nzz>

²⁷ *Vyhláška č. 47/2005, o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem*. Národní ústav pro vzdělávání. [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/vyhlasaka-c-47-2005-ve-zneni-pozdejsich-predpisu-1>

²⁸ *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)* [online]. [cit. 2019-11-26]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-15-2-2019>

Jednotné pojetí závěrečných zkoušek je jedním z nástrojů, které zvyšují prestiž oborů zakončených výučním listem. Zkoušky mají jednotný obsah a hodnocení. Škola si tak zároveň sama ověřuje svou kvalitu.²⁹

5.1 Členění závěrečné zkoušky

Podle §73 školského zákona je účelem závěrečné zkoušky ověřit, jakých žáci dosáhli během studia výsledků a zda naplnili cíle stanovené rámcovým a školským vzdělávacím programem pro daný obor. Zároveň ověřuje klíčové dovednosti a vědomosti, které jsou nezbytné pro výkon povolání, případně k dalšímu studiu. Závěrečná zkouška je rozdělena do třech celků, a to na písemnou zkoušku, ústní zkoušku a praktickou zkoušku z odborného výcviku. Podmínkou k možnosti jejího vykonávání je úspěšné ukončení posledního ročníku středního vzdělávání.³⁰

Písemná zkouška trvá dle § 2 školského zákonu nejdéle 240 minut. Ředitel stanovuje alespoň 3 témata, ze kterých si žák jedno vybere. Jsou zde důležité přesné pokyny pro žáka, který díky nim musí vědět, jak má písemnou část vypracovat a zda může použít pomůcky. Pokud je to možné, musí použít odbornou terminologii.

Pro ústní zkoušku bývá obvykle stanoveno 25 až 30 témat, které mimo odborné znalosti zahrnují také témata z průřezového tématu školního vzdělávacího programu z oblasti člověk a jeho svět. Jejich obsahem je orientace na trhu práce, možnosti dalšího vzdělávání, atp. Příprava na samotnou ústní zkoušku trvá 15 minut. Stejný čas je věnován samotnému zkoušení. Ústní zkouška probíhá ve středisku střední odborné školy.

Počet témat praktické zkoušky také stanovuje ředitel a žák si jedno z nich vylosuje. Výběr musí odpovídat vybavení pracoviště. Délka vykonávání zkoušky nesmí přesáhnout 3 dny a zároveň 7 hodin denně.³¹

²⁹ JEZBEROVÁ, Romana et al. *Impuls pro učňovské školství: nová závěrečná zkouška*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. 96 s. ISBN 978-80-87063-09-5, s. 14

³⁰ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

³¹ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

Zkušební komise se podle § 3 vyhlášky skládá z předsedy, místopředsedy a třídního učitele. Dalšími členy mohou být učitel odborného výcviku, učitel odborných předmětů a odborník z praxe.³²

5.2 Hodnocení závěrečné zkoušky

Hodnocení je proces porovnávání dosaženého výkonu v době zkoušení s očekávaným výkonem. Může mít mnoho podob, ovšem při závěrečných zkouškách se vždy využívá známkování. V každém případě by mělo hodnocení žáka motivovat a vychovávat. Nesprávné posouzení výsledků má na žáka demotivující účinek.³³ V procesu hodnocení by mělo docházet ke zpětné vazbě a ověření, jaké znalosti a dovednosti si žák během studia osvojil.³⁴

Do celkového hodnocení závěrečné zkoušky se započítává klasifikace všech zkoušek, tj. písemné, ústní a praktické zkoušky. Hodnocení písemné zkoušky je žákům oznámeno nejpozději týden před zahájením ústní zkoušky. Celkové hodnocení provede a oznámí předseda zkušební komise v den, kdy žák závěrečné zkoušky dokončil, a to v souladu s vyhláškou č. 47/2005 Sb., § 4. Písemná a praktická zkouška se klasifikuje podle pravidel, která jsou uvedena v jednotném zadání pro konkrétní školu. Ústní zkouška je klasifikována v souladu s platnými pravidly školy.³⁵

6 Praktická část

Cílem praktické části bude zhodnotit úspěšnost žáků u praktických zkoušek oboru Kadeřník na Střední škole řemesel a služeb v Děčíně. Zároveň se pokusím o analýzu nejčastějších chyb, kterých se žáci dopouštějí. Součástí praktické části je dotazník,

³² Vyhláška č. 47/2005, o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem. Národní ústav pro vzdělávání. [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/vyhlaska-c-47-2005-ve-zneni-pozdejsich-predpisu-1>

³³ HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 280 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1168-3, s. 221

³⁴ VOTAVA, Jiří. *Úvod do pedagogiky: (ianua scholae reserata)*. 1. vyd. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Institut vzdělávání a poradenství, 2011. 203 s. ISBN 978-80-213-2229-5s. 183

³⁵ Vyhláška č. 47/2005, o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem. Národní ústav pro vzdělávání. [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/vyhlaska-c-47-2005-ve-zneni-pozdejsich-predpisu-1>

který zjišťuje subjektivní posouzení závěrečné zkoušky z pohledu absolventů. Pro porovnání obsahuje roky 2019, 2018, 2017 a 2013.

6.1 Střední škola řemesel a služeb v Děčíně

Střední škola řemesel a služeb v Děčíně v současnosti nabízí 11 učebních a studijních oborů.

Učební obory:

- Mechanik opravář motorových vozidel
- Cukrář
- Číšník
- Kuchař
- Kadeřník
- Prodavač
- Truhlář³⁶

Studijní obory:

- Kosmetické služby
- Ekonomika a podnikání
- Gastronomie
- Fotograf³⁷

6.1.1 Obor kadeřník

Tříletý obor kadeřník je zakončen výučním listem. V průběhu studia se žáci naučí poskytovat kadeřnické služby a další činnosti s nimi spojené, například rozpoznat závažné onemocnění vlasů a pokožky hlavy. Kromě samotné péče o vlasy se naučí

³⁶ Střední škola řemesel a služeb Děčín [online]. [cit. 2020-01-28]. Dostupné z: <https://www.sosruska.cz>

³⁷ Střední škola řemesel a služeb Děčín [online]. [cit. 2020-01-28]. Dostupné z: <https://www.sosruska.cz>

vypracovat nákres účesů. Součástí studia je osvojení si základů společenského a profesního jednání.

Žáci od druhého ročníku mají možnost účastnit se soutěží, které vyhlašují školy po celé České republice. Témata jsou různorodá a každý rok se mění. Příkladem z letošního roku byla soutěž na téma *Z pohádky do pohádky* nebo *Marie Antoinetta*. V řadách porotců zasedají přední kadeřníci a stylisté, například mistryně republiky v účesové tvorbě Irena Padevítová.

Odborný výcvik probíhá ve školním kadeřnictví, do kterého je zařazena učebna a kadeřnická provozovna. Učebna je určena pro žáky prvních ročníků a učí se zde technologické postupy a další základní činnosti. Od druhého ročníku žáci navštěvují kadeřnickou provozovnu, kde za svou práci získávají plat dle výkonu. Činnost probíhá pod dohledem učitele odborného výcviku.

Ve třetím ročníku mají žáci možnost požádat o tzv. individuální praxi, kterou vykonávají v kadeřnické provozovně. Na jejich činnost již nedohlíží učitel odborného výcviku, ale zkušená kadeřnice. Díky tomu se mohou seznámit s principem fungování salónu. Jednou měsíčně navštěvují školskou provozovnu z důvodu přezkoušení.

Absolventi jsou kvalifikovaní kadeřníci, kteří samostatně poskytují své služby v malých a středně velkých provozovnách. Kromě přímého nástupu do pracovního procesu mají možnost dalšího studia v rámci nástavbového oboru orientovaného na podnikání.³⁸ Tuto možnost využívají zejména chlapci, kterých je každým rokem stále více. Po ukončení tříletého výučního programu poté pokračují v nástavbovém studiu v oborech vizážista a stylisty. V současnosti se z nich po nástupu do praxe stávají majitelé luxusních kadeřnických salónů a stále oblíbenějších barber shopů.

6.1.2 Jednotná závěrečná zkouška v oboru Kadeřník

Závěrečná zkouška je standardně rozdělena do tří částí, a to na písemnou, praktickou a ústní zkoušku.

³⁸ *Střední škola řemesel a služeb Děčín* [online]. [cit. 2020-01-28]. Dostupné z: <https://www.sosruska.cz>

Písemná zkouška

V zadání písemné zkoušky v systému Národního ústavu pro vzdělávání je zpracováno 6 témat, ze kterých ředitel školy vybere nejméně 3. Otázky jsou z odborných předmětů, ekonomiky a cizích jazyků. Obsahuje například popis pracovního postupu vybraného stříhu, dále popis kadeřnické služby podle konkrétního tvaru obličeje, přání zákaznice, aj. Dalšími částmi je například kalkulace poskytnuté služby a znalost názvosloví ve vybraném cizím jazyce. Žáci mají na vypracování časový limit 5 hodiny. Důraz se klade především na schopnost přesně popsat postup prováděného úkonu a charakterizovat jeho zvláštnosti. Mimo to je důležité prokázat předpoklady k poskytování individuálních služeb.³⁹

Praktická zkouška

Cílem praktické zkoušky je prokázat, že žák dokáže propojit teoretické a praktické dovednosti, které si během studia osvojil. Popis technologického postupu je doplňován fotodokumentací. Úskalím praktické zkoušky je povinnost žáka zajistit si model, na kterém úkon provede.⁴⁰

V rámci praktické zkoušky žák provádí celkem 3 účesy. Jedná se o pánský účes, kde se posuzuje realizace zadaného stříhu a konečná úprava. Následuje dámský účes, který zahrnuje kromě zadaného stříhu také chemickou úpravu, například melírování, barvení, nebo chemickou preparaci. Posledním typem je společenský účes, který je náročný a žák na něm předvádí kvalitu provedení. Na zadanou práci má časový limit 6 hodin. Kromě samotného provedení práce se hodnotí také organizace práce, čistota na pracovišti a čas.

Ústní zkouška

³⁹Jednotná závěrečná zkouška: Kadeřník: Národní ústav pro vzdělávání [online]. [cit. 2020-01-28]. Dostupné z: www.nuv.cz%2Fuploads%2FNZZ2%2FJZ_Kadernik_w.docx&usg=AOvVaw2us76LuJh_VoOONREbx5Xp

⁴⁰Jednotná závěrečná zkouška: Kadeřník: Národní ústav pro vzdělávání [online]. [cit. 2020-01-28]. Dostupné z: www.nuv.cz%2Fuploads%2FNZZ2%2FJZ_Kadernik_w.docx&usg=AOvVaw2us76LuJh_VoOONREbx5Xp

Každé téma z celkových 25 obsahuje vždy 2 odborné otázky a 1 otázku ze světa práce. Žáci si jedno téma vylosují. Důraz je v tomto případě kladen na schopnost uplatnění teoretických poznatků v praxi.⁴¹

Žák předsedá před komisí sestávající z předsedy, kterého vybírá Krajský úřad, komise a zkoušejícího. Ústní zkouška mívá ze všech částí nejhorší ohodnocení, a to v průměru 3,5. Žáci se zde setkávají se stejným úskalím jako při písemné zkoušce, a totiž s nedostatkem vyjadřovacích schopností a pochopitelně také s nervozitou.

6.2 Praktická zkouška obor Kadeřník

Praktická část závěrečných zkoušek se každoročně koná v červnu v prostorách Střední školy řemesel a služeb v Děčíně. Přistupují k nim žáci, kteří úspěšně ukončili ročník a byli ze všech předmětů klasifikováni alespoň dostatečnou známkou. Následují vždy po písemných a ústních závěrečných zkouškách, které ovšem nejsou podmínkou k připuštění k praktické zkoušce. V případě, že se žákovi nepodaří složit jednu z předchozích zkoušek, má nárok na náhradní termín v září. Pokud získá dvě nedostatečné známky, musí opakovat celou závěrečnou zkoušku v nadcházejícím školním roce.

K samotnému výkonu praktických závěrečných zkoušek je vymezen téměř celý týden, ovšem vždy záleží na počtu žáků. Podle vyhlášky č. 47/2005 Sb. ji žák nemůže vykonávat déle než 3 po sobě jdoucí dny.

6.2.1 Praktická závěrečná zkouška ve školním roce 2018/2019

Ve školním roce 2018/2019 opět probíhaly jednotné závěrečné zkoušky a žáci tudíž vypracovávali společné zadání pro obor Kadeřník. K praktické zkoušce bylo připuštěno celkem 26 žáků, z čehož se 2 žákyně nedostavily, tudíž praktickou závěrečnou zkoušku vykonávalo 24 žáků.

⁴¹*Jednotná závěrečná zkouška: Kadeřník: Národní ústav pro vzdělávání [online]. [cit. 2020-01-28]. Dostupné z: www.nuv.cz%2Fuploads%2FNZZ2%2FJZ_Kadernik_w.docx&usg=AOvVaw2us76LuJh_VoOONREbx5Xp*

Termín byl stanoven na týden od 10. června do 14. června. Žáci byli rozděleni do skupin, přičemž každý den skládalo praktickou závěrečnou zkoušku 5 žáků. Výjimkou byl poslední den, kdy ke zkoušce nastoupili zbývající 4 žáci. Každý den skupina začínala v 7. hodin, kdy bylo zkontrolováno, zda mají předepsaný oděv, zdravotní průkaz a všechny předepsané pomůcky. Součástí úvodu je vždy otázka, zda se cítí být schopni k výkonu praktické zkoušky. Na samotnou realizaci zadání měli stanovených 6 hodin. Po celou dobu žáci dodržují stanovené předpisy BOZP, požární a hygienické předpisy a používají předepsané ochranné pomůcky. Všichni žáci praktickou závěrečnou zkoušku úspěšně složili.

Zkouška každý rok probíhá ve školní provozovně, která je součástí hlavní školní budovy. Je zde k dispozici veškeré potřebné vybavení, které využijí při praktické závěrečné zkoušce, ale budou se s ním setkávat také při výkonu svého povolání po úspěšném absolvování studia.

6.2.2 Témata praktické závěrečné zkoušky pro školní rok 2018/2019

Témata praktické zkoušky si žáci losují 3 týdny před samotným výkonem. Jedná se vždy o kombinaci pánského, dámského a společenského účesu. Díky tomu mají možnost zajistit si odpovídající modely a přesně vědí, co bude obsahem jejich zkoušky. Před zavedením jednotných závěrečných zkoušek tomu tak nebylo a žáci do poslední chvíle nevěděli, jaké zadání dostanou. Kvůli tomu nebylo možné zařadit do seznamu témat například preparaci vlasů a podobné úkoly, protože k nim je zapotřebí specifický model. Zároveň se opomíjela taková témata, která jsou dnes žádané například z důvodu zvyšující se poptávky po Barber Schopech. Příklad takového úkoly je holení vousů.

Témata pánského a dámského účesu bývají stanovena Národním ústavem pro vzdělávání. Téma společenského účesu není vždy stanoveno, a proto jej často zadává ředitel školy spolu s učitelkami odborného výcviku, a to s ohledem na aktuální trendy. Účesy se hodnotí spolu se samostatnou odbornou prací.

Pro školní rok 2018/2019 byla ze strany Národního ústavu pro vzdělávání stanovena následující zadání:

Varianta A – pánský účes

Model, kterého žáci vybírali, musel mít délku vlasů před úpravou na temeni 7 cm a na krku alespoň 1 cm.

Samotné zadání pro žáka znělo následovně:

1. Vlasy budou ostříhány do klasického pánského střihu s výtratem na krku a u uší. U uší budou ponechány kotlety libovolné délky tak, aby plynule navazovaly na vousy.
2. Posléze budou vlasy modely barevně upraveny, a to oxidační barvou, přelivem, nebo melírem na maximálně 30 % povrchu vlasů. Případně kombinací jmenovaných.
3. Konečná úprava bude zpracována foukanou s použitím pánského kartáče nad čelem bombáž bez pěšinky, nebo s pěšinkou.

K této variantě jsou povoleny břitvy, nůžky, epilační nůžky a stylingový materiál s ohledem na požadovaný výsledek účesu a kvalitu vlasů modela.

Naopak nejsou povoleny kulmofény, žehličky na vlasy, kulmy a holicí strojek.

Varianta B – dámský účes:

Zvolená modelka může mít krátké, nebo středně dlouhé vlasy, avšak maximálně po výši ramen.

Samotné zadání pro žáka znělo následovně:

1. Délku vlasů žák zkrátí alespoň o 3 cm. Provede střih ve tvaru mikáda, a to dle vlastního uvážení buď nůžkami, efilačními nůžkami, seřezávačem, nebo břitvou. Vlasy budou odlehčené a sestříhané. Krční partie může být vystříhána a dovolena je také asymetrie střihu.
2. Následně žák vlasy barevně upraví od hlavy oxidační barvou, nebo přelivem a minimálně na 30 % vlasů bude provedeno zesvětlení. Může si vybrat, zda provede

melír, baléage, nebo ombré, aby byl výsledný efekt v souladu s použitou barvou. Zesvětlené části vlasů mohou být natónované do netradičních odstínů.

3. Závěrečným krokem bude zpracování vlasů foukanou pouze s použitím kulatých kartáčů.

K této variantě je povoleno použít stylingový materiál s ohledem na požadovaný výsledek účesu a kvalitu vlasů modelky.

Naopak nejsou povoleny kulmofény, žehličky na vlasy, kulmy a barevné spreje.

6.2.3 Hodnocení praktické zkoušky

Hodnocení praktické zkoušky probíhá každý den poté, co žáci dokončí praktickou část. Probíhá formou bodového hodnocení, přičemž maximální počet bodů, který mohou žáci získat, je 100. Hodnocen je nejenom samotný účes, ale také čistota na pracovišti, organizace práce a dodržování BOZP.

Hodnocení pánského účesu

Žák v tomto případě může obdržet maximálně 30 bodů. Hodnoceny byly dílčí úkoly, které souvisely s barvením vlasů, samotným střihem a použitím bezpečnostních pomůcek.

Body jsou rozděleny následovně:

Způsob provedení střihu: 10 bodů

Konečná úprava: 10 bodů

Dodržování BOZP: 5 bodů

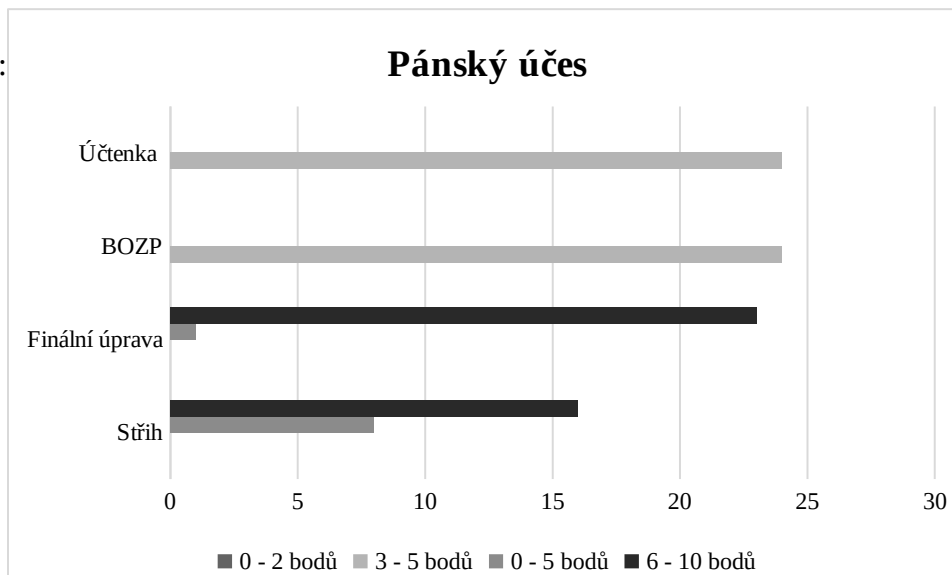
Vystavení účtenky: 5 bodů

Tabulka č. 1: Hodnocení pánského účesu

Pánský účes		
Střih	0 – 5	6 – 10
Počet žáků	8	16
Finální úprava	0 – 5	6 – 10
Počet žáků	1	23
BOZP	0 – 2	3 – 5
Počet žáků	0	24
Účtenka	0 – 2	3 – 5
Počet žáků	0	24

Zdroj: vlastní šetření

Graf
č. 1:

Hodnocení pánského účesu

Zdroj: vlastní zpracování

Z výsledků je patrné, že žáci nemají problém s dodržováním bezpečnostních opatření a ani s vystavováním účtenek. Finální úprava byla až na jednu výjimku také v pořádku. Nejčastěji naopak chyby vznikaly při samotném střihu a to konkrétně v délce. Někteří studenti provedli střih, který byl příliš krátký. Často to bylo způsobeno nevhodným výběrem modelu, kvůli kterému ani nebyly znatelnější zásahy možné. Barvení a použití stylingových prostředků bylo v pořádku u všech žáků.

Pánský účes bývá každý rok pro žáky nejobtížnější. Pokud je v zadání zahrnut „pánský klasický střih“, musí vlasy precizně zkrátit nůžkami přes hřeben. Vzhledem k poměrně krátké praxi bývá tento úkol velmi náročný a žáci kvůli němu získávají nižší bodové ohodnocení.

Hodnocení dámského střihu

Stejně jako v případě pánského střihu je v tomto případě maximální možné bodové ohodnocení 30 bodů. Body jsou rozděleny stejně a tedy:

Způsob provedení střihu: 10 bodů

Konečná úprava: 10 bodů

Dodržování BOZP: 5 bodů

Shoda ze zadání samostatné odborné práce: 10 bodů

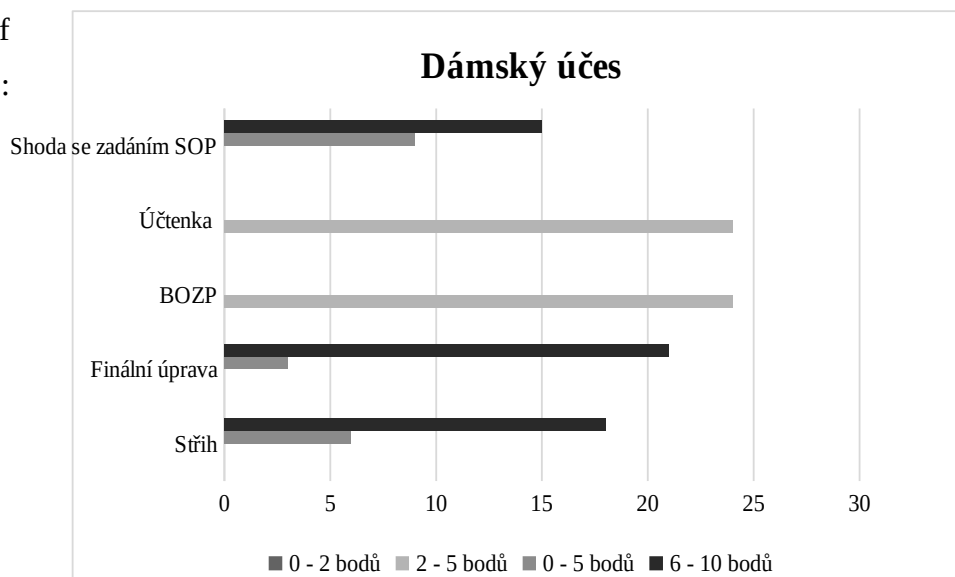
Vystavení účtenky: 5 bodů

Tabulka č. 2: Hodnocení dámského účesu

Dámský účes		
Střih	0 – 5	6 – 10
Počet žáků	6	18
Finální úprava	0 – 5	6 – 10
Počet žáků	3	21
BOZP	0 – 2	3 – 5
Počet žáků	0	24
Shoda se zadáním SOP	0-5	6-10
Počet žáků	9	15
Účtenka	0 – 2	3 – 5
Počet žáků	0	24

Zdroj: vlastní šetření

Graf
č. 2:

Hodnocení dámského účesu

Zdroj: vlastní zpracování

Žáci ve všech případech zvolili dámský účes jako téma samostatné odborné práce. Kvůli tomu hodnotila komise nejen samotné provedení účesu, ale také shodu s nákresem a popisem uvedený v samostatné odborné práci. Toto kritérium nesplnilo největší množství žáků. Nejčastěji se lišil právě nákres, a to opět z důvodu nevhodně zvolené modelky, která měla původní délku vlasů příliš krátkou na to, aby bylo možné na ní provést navrhovaný účes.

Ovšem i v tomto případě žáci shodně dodržovali bezpečnostní a hygienické předpisy a po ukončení práce vystavili odpovídající účtenku.

Kromě neshody reálného účesu s nákresem v samostatné odborné práci žáci opět často chybovali ve sřihu. V tomto případě nejen kvůli předepsané délce, ale také tvaru. Dvě studentky zvolily možnost ombré, které nakonec v několika detailech neodpovídalo samotnému zadání.

Hodnocení společenského účesu

U společenského účesu není důležitý střih, ale pouze výsledek a volba vhodného účesu. Společenský střih ukazuje kreativitu studentů. Jeho součástí často nebývá pouze samotný účes, ale také líčení, případně vhodně zvolené doplňky.

Zpracování vlasů: 10 bodů

Volba účesu podle modelky: 10 bodů

Dodržování BOZP: 5 bodů

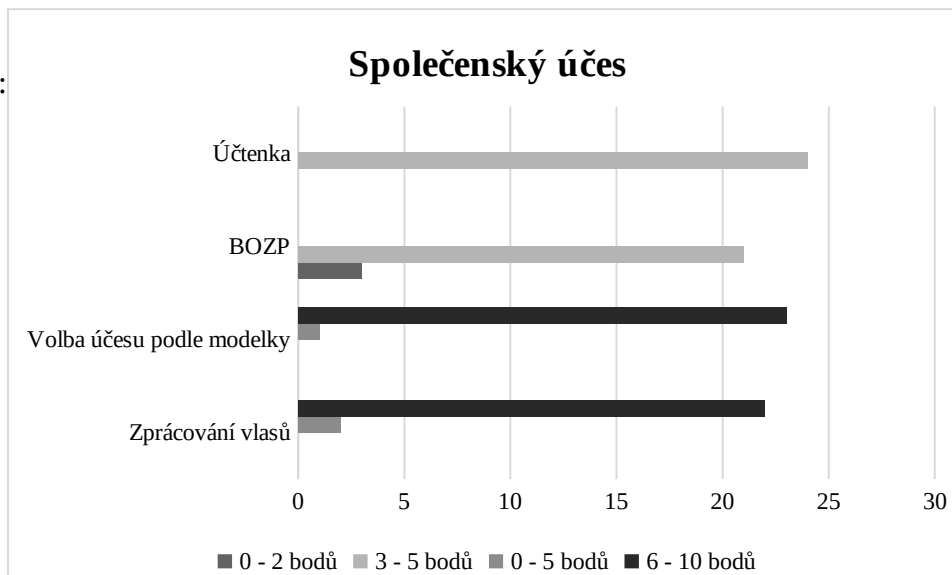
Vystavení účtenky: 5 bodů

Tabulka č. 3: Hodnocení společenského účesu

Společenský účes		
Zpracování vlasů	0 – 5	6 – 10
Počet žáků	2	22
Volba účesu podle modelky	0 – 5	6 – 10
Počet žáků	1	23
BOZP	0 – 2	3 – 5
Počet žáků	3	21
Účtenka	0 – 2	3 – 5
Počet žáků	0	24

Zdroj: vlastní šetření

Graf
č. 3:

Hodnocení společenského účesu

Zdroj: vlastní zpracování

V rámci společenského účesu nemusí žáci provádět žádný střih a ve většině případů ho ani sami nevolí. Největším úskalím je ovšem výběr vhodného účesu pro daný typ modelky. Zákazníci často požadují společenský účes podle typu obličeje, aniž by měli jasnou představu. Tento bod byl v pořádku až na jednu výjimku. Dvě studentky obdržely nízké bodové ohodnocení kvůli použití nevhodných stylingových přípravků, které nebyly vhodné pro typ vlasů modelky.

6.3 Samostatná odborná práce

Součástí závěrečné zkoušky je vždy samostatná odborná práce, která je realizována jako součást praktické zkoušky. Žáci mají možnost si po konzultaci s vedoucím práce zvolit ze dvou variant. Dle osnovy, kterou následně obdrží, musí ve stanoveném termínu vypracovat písemnou dokumentaci na zvolené téma. Na základě této dokumentace následně při samotné praktické zkoušce provedou zhotovení dámského, nebo pánského účesu.

Samostatná odborná práce musí mít své náležitosti, které určuje Národní ústav pro vzdělávání. Žáci odevzdávají práci o rozsahu minimálně 10 stran, přičemž musí obsahovat minimálně 5 NS textu. Popíšíou zde krok za krokem popis požadovaného účesu a postup doloží fotografiemi, které si musí sami opatřit. Důležité je používat vhodnou terminologii a využít získané teoretické znalosti z odborných předmětů.

Témata samostatné odborné práce se losují nejdříve v lednu a žáci mají na vypracování minimálně měsíc. Práce by měla být odevzdána nejpozději 3 týdny před závěrečnou klasifikací na konci školního roku. Termíny losování a odevzdání, včetně vyučovacího předmětu, jehož součástí bude vypracování odborné práce, stanovuje ředitel. Rovněž zabezpečuje konzultace žáků s vyučujícími.

V případě, že žák ve stanoveném termínu práci neodevzdá, může ředitele požádat o náhradní termín, kterému je vyhověno pouze v odůvodněných případech. Bez jejího odevzdání nemůže být žák za tuto část praktické zkoušky ohodnocen.

Ve školním roce 2018/2019 se jednalo o téma „Dámský společenský výčes ve stylu Karnevalu“. Obsahem bylo následující:

- Karnevalový výčes je možné vytvořit z dlouhých, nebo polodlouhých vlasů.
- Není určen styl karnevalu, ve kterém bude účes proveden, ale žáci jej musí ve své samostatné odborné práci popsat.
- Předlohou k realizaci účesu bude náskres, který žák zpracuje jako součást samostatné odborné práce, přičemž není možné použít fotografii.
- Žák se sám rozhodne, zda bude provádět samotný výčes, nebo i stříh.
- Vlasy modelky budou barevně upraveny, ale není pevně stanoveno, jakým způsobem.

- Součástí společenského účesu bude také vlasová ozdoba nebo obličejová maska. Žák v samostatné odborné práci popíše průběhu její výroby.
- Kromě doplňků lze využít také vlasový přičes nebo vlasovou podložku.
- Žák se sám rozhodne, zda využije obličejovou masku, nebo upřednostní líčení modelky, ovšem tento postup bude předem popsán v samostatné odborné práci.

6.3.1 Presentace samostatné odborné práce

Samotné vypracování praktického úkolu včetně prezentace a obhajoba samostatné odborné práce probíhá v rámci praktické zkoušky. Ředitel školy rozhoduje o tom, jaké bude pořadí.

Prezentace samostatné odborné práce žáci zahajují představením práce zkušební komisi. Posléze popisují postup při přípravě účesu, včetně veškerých kroků, které byly zahrnuty v přípravě. V roce 2019 byla součástí praktické zkoušky také barevná úprava, a to dle svého uvážení, proto žáci vysvětlují, proč vybrali právě tyto barevné změny, vlasové přípravky apod. Na závěr posuzuje přínosy předkládané práce pro své budoucí profesní uplatnění.

6.3.2 Hodnocení samostatné odborné práce

Zkušební komise hodnotí především dodržení jednotlivých bodů zadání, dále vypracování práce po formální stránce a použití odborné terminologie. Důraz je kladen rovněž na dodržování zvoleného způsobu vypracování praktického úkolu, které by měl žák adekvátně zdůvodnit. Stejně jako při samotném výkonu praktické zkoušky je důležitá čistota na pracovišti, dodržování BOZP a hygienických předpisů. Při prezentaci je důležitá samostatnost projevu žáka a následná komunikace a reakce na dotazy hodnotící komise.

Hodnocení samostatné odborné práce je součástí celkového hodnocení praktické zkoušky a výrazně se podílí na jejím hodnocení. Za její úspěšné vypracování mohou žáci obdržet až 40 bodů.

Hodnotí se následující:

- dodržení stanoveného rozsahu práce,
- formální úprava,
- vlastní formální a obsahová stránka,
- použití odborné terminologie,
- použité fotografie,
- náročnost použitých technik,
- čistota práce, dodržování BOZP a hygienických předpisů,
- kompozice (soulad s vybraným modelem, jeho oblečením, doplňky),
- samostatnost projevu žáka,
- komunikace a reakce na dotazy.

6.4 Hodnocení praktické zkoušky

Hodnocení praktické zkoušky následuje v den, kdy žák praktickou zkoušku vykonává. Po jejím ukončení má přestávku, v průběhu které komise rozhodne o udělení odpovídajícího počtu bodů.

Komise se skládá z učitelek odborného výcviku a předsedy hodnotící komise, kterého jmenuje zřizovatel školy, což je v případě Střední školy řemesel a služeb v Děčíně krajský úřad Ústeckého kraje.

Aby žák úspěšně dokončil praktickou závěrečnou zkoušku, musí obdržet minimálně 52 % z maximálního možného bodového ohodnocení, tedy 52 bodů.

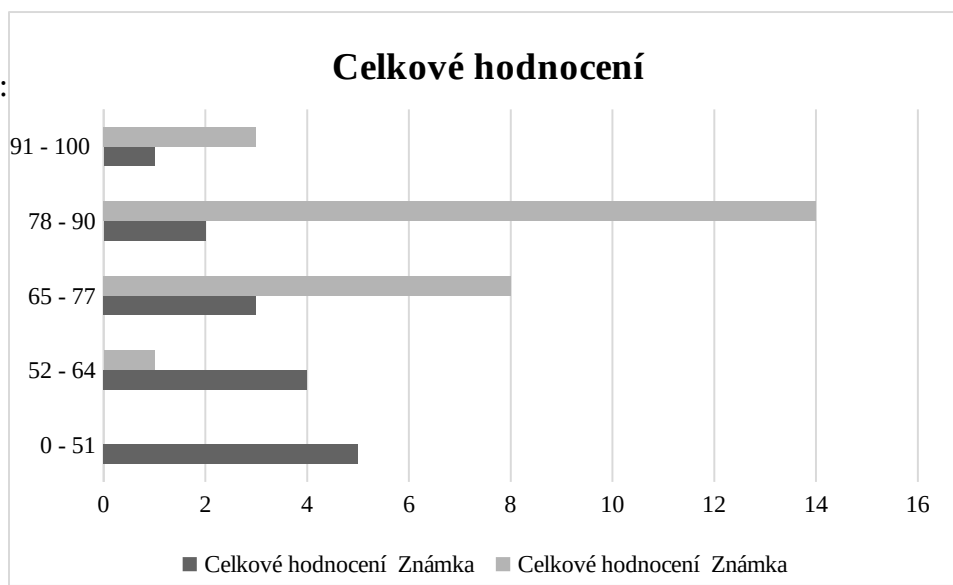
Tabulka č. 4: Celkové hodnocení praktického závěrečné zkoušky

Celkové hodnocení		
Počet bodů	Známka	Počet žáků
0 - 51	5	0

52 - 64	4	1
65 - 77	3	8
78 - 90	2	14
91 - 100	1	3

Zdroj: vlastní šetření

Graf
č. 4:

Celkové hodnocení praktické zkoušky

Zdroj: vlastní zpracování

Ve školním roce 2018/2019 obdrželo nejvíce žáků známky „chvalitebně“ nebo „dobře“. Tyto výsledky bývají stejné každý rok. Stejně tak skutečnost, že všichni žáci praktickou závěrečnou zkoušku úspěšně vykonají.

6.5 Dotazníkové šetření

Součástí bakalářské práce bylo dotazníkové šetření, kterého se zúčastnilo celkem 83 absolventů Střední školy řemesel a služeb v Děčíně. Jednalo se o 24 žáků, kteří skládali závěrečné zkoušky v roce 2019, 16 žáků, kteří studium ukončili v roce 2018, 22 žáků z roku 2017 a pro srovnání bylo osloveno také 26 žáků, kteří skládali závěrečnou zkoušku v roce 2013. Z tohoto počtu se výzkumu účastnilo 21 respondentů.

Žáci z akademického roku 2018/2019 byli osloveni osobně, zbylým respondentům byl zaslán e-mail, ve kterém byli požádáni o účasti na výzkumném šetření.

Dotazník sestával z následujících pěti otázek:

- 1. Byla příprava na ZZ ze strany vyučujícího dostatečná?**
- 2. Získal/a jste ve škole veškeré znalosti nutné k úspěšnému složení ZZ?**
- 3. Měl/a jste možnost vyzkoušet si ZZ „nanečisto“?**
- 4. Byla obtížnost ZZ přiměřená dosavadnímu studiu?**
- 5. Domníváte se, že vám složení ZZ poskytlo dostatečnou přípravu pro výkon povolání?**

Tyto otázky jsem záměrně nezaměřila pouze na praktickou závěrečnou zkoušku, a to z toho důvodu, že ji každý rok všichni studenti úspěšně dokončí. Výjimku tvoří pouze žáci, kteří nebyli k závěrečné zkoušce připuštěni nebo se nedostavili ve stanoveném termínu.

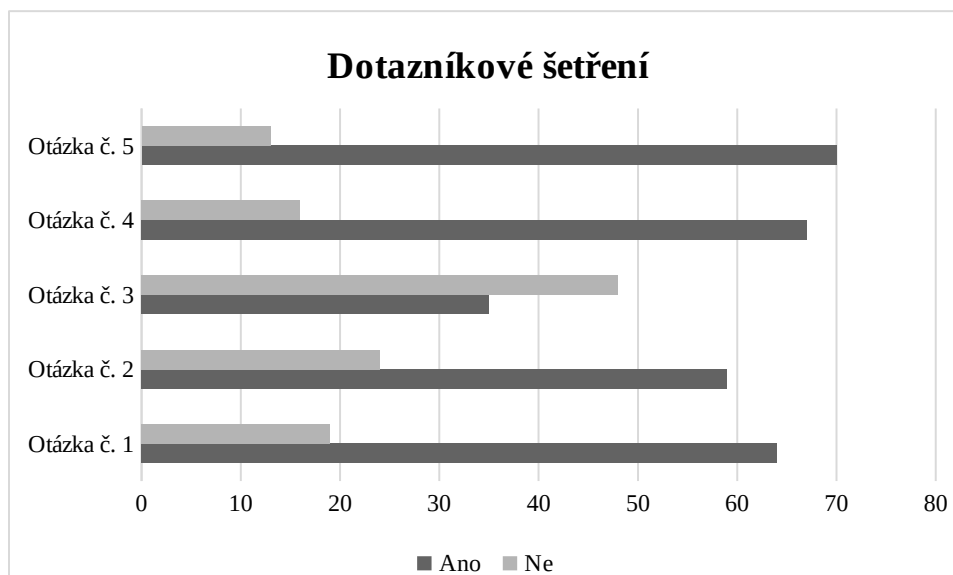
Výsledky jsem shrnula v následující tabulce:

Tabulka č. 5: Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření		
	Ano	Ne
Byla příprava na ZZ ze strany vyučujícího dostatečná?	64	19
Získal/a jste ve škole veškeré znalosti nutné k úspěšnému složení ZZ?	59	24
Měl/a jste možnost vyzkoušet si ZZ „nanečisto“?	35	48
Byla obtížnost ZZ přiměřená dosavadnímu studiu?	67	16
Domníváte se, že vám složení ZZ poskytlo dostatečnou přípravu pro výkon povolání?	70	13

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 5: Dotazníkové šetření

Zdroj: vlastní zpracování

Přípravu na závěrečné zkoušky hodnotí studenti vesměs jako dostatečnou. Negativní odpovědi se objevovaly zejména v předchozích letech a nejvíce potom u absolventů, kteří studium ukončili v roce 2013.

Vzhledem k tomu, že žáci ze všech ročníků u praktických zkoušek uspěli, mají žáci na mysli zejména teoretickou část. Výsledky ústní a písemné závěrečné zkoušky mají podstatně horší průměr než praktická. Je to z důvodu častého nepochopení zadání, nikoliv kvůli nedostatečným znalostem.

Podobu závěrečných zkoušek žáci neznají a nemívají možnost si je vyzkoušet. Výjimku z těchto respondentů tvoří absolventi z roku 2013. V této době připravovala zadání závěrečných zkoušek škola a žáci si často zkoušeli vypracovat zadání z předchozích let už v průběhu závěrečného ročníku.

Obtížnost závěrečných zkoušek žáci ve většině případů očekávali, a to i přesto, že neměli možnost si jejich průběhu předem vyzkoušet.

Klíčová pro mě byla poslední otázka, která zjišťovala, zda žákům závěrečná zkouška poskytla dostatečnou přípravu pro výkon povolání. Opět zopakuji, že praktickou závěrečnou zkoušku všichni studenti úspěšně složili a bylo by proto nasnadě předpokládat, že zvládnout samotné povolání. Nicméně v tomto případě se počet negativních odpovědí stupňoval s přibývajícím věkem od ukončení studia. Zatímco

žáci, kteří skládali závěrečné zkoušky v roce 2019, nezvolili možnost „ne“ ani jednou, u absolventů z roku 2013 se záporná odpověď objevila v 6 případech.

7 Zhodnocení výsledků

Na základě provedené analýzy je možné konstatovat, že žáci jsou na praktickou část závěrečné zkoušky připraveni velmi dobře. Prostory, kde zkoušku provádějí, velmi dobře znají a umí v nich efektivně pracovat. Nezapomínají ani na ostatní náležitosti, například vystavení účtenky a ve většině případů automaticky dodržují zásady bezpečnosti a hygieny. Absolventi z roku 2019 stejně jako ostatní žáci za poslední 10 let, kdy na škole působím, vždy praktickou zkoušku úspěšně složili. Je zde patrné náležitá odborná příprava.

Ráda bych se zaměřila také na odlišnost závěrečné zkoušky a jednotné závěrečné zkoušky. Jednotná závěrečná zkouška přinesla zefektivnění práce. Vzhledem k tomu, že se písemná část odehrává v počítačové učebně, je její vyhodnocení časově nenáročné oproti předchozí variantě. Zásadní rozdíl v případě praktické části nepozorují. Témata zadává Národní ústav pro vzdělávání a ředitel školy spolu s učitelkami odborného výcviku ze zadání následně vytvoří š velmi podobné varianty, ze kterých žáci losují. Každoročně praktická závěrečná zkouška obsahuje také společenský účes, ovšem ne vždy jej Národní ústav pro vzdělávání zadá. V takovém případě tuto variantu zadává výhradně škola. Stejně, jako tomu bylo dříve.

Obsah praktických zkoušek se mění každý rok podle poptávky trhu. Žáci se tak učí v první řadě základní úkony a následně složitější a modernější varianty. Práci při samotné závěrečné zkoušce vykonávají opravdu dobře a snížené bodové ohodnocení bývá ve většině případů způsobeno pouze nevhodně zvoleným modelem či modelkou. Stoprocentní úspěšnost je podle mého názoru daná také značnými možnostmi žáků. Od 2. ročníku mohou navštěvovat také pracoviště mimo školu. V nich působí profesionální kadeřníci a pro studenty je to nejlepší vhled do oboru. Tito studenti si díky praxi mohou přivydělat a ve škole se účastní pravidelného přezkoušení, aby měli pedagogové odborného výcviku jistotu, že se drží stanovených osnov a nebudou mít při závěrečných zkouškách problémy. Z tohoto důvodu žáci, kteří navštěvují vnější provozovny, obdrží při praktických závěrečných zkouškách vždy plné bodové ohodnocení za dodržování bezpečnostních a hygienických zásad a také za vypisování účtenek.

Přestože žáci pracují efektivně a zadaný účes jim nečiní výrazné problémy, je jejich uplatnění na trhu práce s odstupem času vnímáno často negativně. Pochopitelně se mění poptávka, zvyšují se nároky a toto hodnocení může být spojeno i s obtížností založit vlastní provozovnu, což se studiem samotným nemá nic společného. Každoročně ovšem stoupá zájem absolventů o nástavbové studium, protože jsou si vědomi toho, že se jim možnosti po absolvování studia podstatně rozšíří. Proto jsem si jista, že negativního ohodnocení studia bude ubývat, ne naopak. Vzhledem k tomu, že se nástavbové studium rychle plní, mohu zhodnotit, že úroveň znalostí a dovedností žáků každoročně stoupá.

Velmi kladně bych hodnotila i provedení samostatné odborné práce. Jedná se o první rozsáhlejší práci, kterou žáci vypracovávají, ale shodně je hodnocena velmi pozitivně. Po formální a obsahově stránce bývá naprosto v pořádku. Jediné úskalí bývá nákres účesu. Ovšem opět ne proto, že by si žáci tuto techniku neosvojili, ale z důvodu nevhodného výběru modela či modelky.

Jak jsem již uvedla, žákům činí největší problémy pánský střih, a to v případě, že se jedná o klasický pánský střih. Pochopitelně se tomuto tématu učitelé odborného výcviku věnují a se žáky jej cvičí, nicméně klientela školských provozoven neodpovídá věkové skupině klientů, kterým by se žáci věnovali po ukončení studia. Moderní účesy proto nemají možnost procvičovat. Výjimkou jsou žáci, kteří navštěvují soukromé pracoviště, ale ti tvoří jen poměrně malé procento. Jiné školy se stejným oborem zprostředkovávají žákům praxi i v Barber shopech a podobných moderních provozovnách, tudíž jsou absolventi více připraveni a mohou nabídnout aktuálně poptávané služby.

Žáci naopak vynikají ve zpracování společenských účesů. Opět na tom mají zásadní problém učitelky odborného výcviku, které v tomto směru opravdu vynikají, a to i v porovnání s ostatními školami, které jsem měla možnost v rámci přisedání u závěrečných zkoušek navštívit. Výborné výsledky s provedením společenských účesů potvrzuje také vysoké umístění v celorepublikových soutěžích, kterých se žáci v posledním ročníku účastní.

8 Závěr

V bakalářské práci na téma Analýza praktické závěrečné zkoušky jsem se zaměřila na obor Kadeřník. Zvolila jsem Střední školu řemesel a služeb v Děčíně, kde více než 10 let sama pracuji, podílím se na přípravě žáků k závěrečným zkouškám a zasedám jako člen hodnotící komise právě u praktických závěrečných zkoušek.

Žáci závěrečné zkoušky vykonávají každý rok v červnu, přičemž téma znají dopředu. To je jeden z rozdílů oproti předchozí podobě závěrečných zkoušek. Jednotné zadání od Národního ústavu pro vzdělávání žákům závěrečné zkoušky výrazně usnadnilo, a to proto, že nyní přesně vědí, jaké modely a modelky mají shánět. Dříve nastával problém, že účes, který si v den závěrečných zkoušek vylosovali, nebyl na zvoleném modelovi / modelce proveditelný.

V teoretické části bakalářské práce jsem se zaměřila na současnou podobu systému vzdělávání v České republice, kam zapadá i analyzovaný učební obor Kadeřník. Dále jsem popsala vyučovací metody, které pedagogové používají v teoretickém i praktickém vyučování a zároveň osobnost učitele, která je významně ovlivňuje pozornost žáků, jejich zájem o vzdělávání a také možnost pochopení probíraného učiva. Závěr teoretické části jsem věnovala jednotným závěrečným zkouškám, které výrazně usnadnily celkový chod závěrečných zkoušek nejen pro studenty, ale i pro nás pedagogy.

Praktická část se zaměřovala na analýzu praktické části závěrečné zkoušky. Studenti si tři týdny před zkouškou losují témata, která budou jejich předmětem práce. Součástí praktické závěrečné zkoušky je také samostatná odborná práce, která je v době losování již vypracována a odevzdána. Každý žák musí ve stanovené době šesti hodin realizovat zadaný pánský, dámský a společenský účes. Kromě toho, že jsou povinni dodržet postup zadaný Národním ústavem pro vzdělávání, jsou klasifikováni také za shodu provedeného účesu s nákresem, který uvedli v samostatné odborné práci.

Žáci nemají s praktickou závěrečnou zkouškou problémy. Až na studenty, kteří se v den konání nedostavili, všichni uspěli. V souladu s pokyny zvládají ve stanovené

době nejen všechny účesy, ale také dodržování bezpečnostních a hygienických předpisů a vystavení platného dokladu.

Součástí praktické práce bylo také vyhodnocení subjektivního pohledu na závěrečné práce. Pro tyto účely jsem stanovila krátký dotazník sestávající z pěti otázek a předložila jej studentům, kteří obor dokončili v letech 2019, 2018, 2017 a 2013. Mým cílem bylo zjistit, jestli jim dokončení oborů zajistilo uplatnění na trhu práce i přesto, že jim praktická závěrečná zkouška nečinila potíže a měli tudíž veškerou kvalifikaci k samostatné práci. Výsledkem tohoto výzkumu bylo zjištění, že s odstupem času má stále větší množství absolventů problémy s uplatněním na trhu práce. Domnívám se, že z důvodu neúspěšného zřízení vlastní provozovny. Toto téma by mohlo být předmětem dalšího šetření.

Vzhledem k tomu, že Česká republika členským státem Evropské unie a tím pádem dochází k volnému pohybu osob, mají žáci po skončení studia možnost pracovat v jakékoliv zemi Evropské unie. Tato skutečnost byla mimo jiného důvodem k přijetí jednotné závěrečné zkoušky. Jak je z výsledků patrné, poskytuje Střední škola řemesel a služeb kvalitní praktické dovednosti, nicméně i zde je prostor ke zlepšení. Studium jazyků zde neprobíhá příliš podrobně a jsem přesvědčena, že většina absolventů by měla problémy při uplatnění v jiné zemi. Tato část studia by si jistě zasloužila větší pozornost, protože by absolventům výrazně rozšířila možnosti. Dalším deficitem je nedostatek modelů, na kterých by bylo možné vyzkoušet si moderní účesy. Absolventům chybí praktické dovednosti, které by mohli uplatnit v tzv. Barber shopech, a to i přesto, že jiné školy jsou v tomto oboru pokrokovější. Naši studenti naopak vynikají v realizaci společenských účesů, které ale bohužel nejsou hlavní náplní jejich práce.

Seznam použitých zdrojů

ČADÍLEK, Miroslav. *Didaktika odborného výcviku technických oborů*. 1. dotisk 1. vyd. 134 s. Brno: Masarykova univerzita, 1995.

Devatero řemesel: Střední škola řemesel a služeb Děčín. *Česká televize* [online]. 2010 [cit. 2020-01-28]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10214726264-devatero-remesel/210572230470009-miroslav-taborsky-fotografem/?deid=4078>

FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. Překlad Karel Balcar. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. 383 s. ISBN 80-7178-626-8

HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 280 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1168-3

HORÁK, Josef a KOLÁŘ, Zdeněk. *Vzdělávací politika a řízení škol v zemích EU: modul Řízení pedagogického procesu*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, Pedagogická fakulta, 2007. 164 s. ISBN 978-80-7044-894-6

JEZBEROVÁ, Romana et al. *Impuls pro učňovské školství: nová závěrečná zkouška*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. 96 s. ISBN 978-80-87063-09-5

JŮVA, Vladimír et al. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2001. 118 s. ISBN 80-85931-95-8

KŘÍŽ, Emil. *Základní principy didaktiky praktického vyučování: pro zemědělství, lesnictví a příbuzné obory*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Institut vzdělávání a poradenství, 2018. 73 stran. ISBN 978-80-213-2846-4

MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5.

Národní ústav pro vzdělávání: Nová závěrečná zkouška [online]. [cit. 2019-11-26]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/nzz>

Jednotná závěrečná zkouška: Kadeřník: Národní ústav pro vzdělávání [online]. [cit. 2020-01-28]. Dostupné z: www.nuv.cz%2Fuploads

%2FNZZ2%2FJZ_Kadernik_w.docx&usg=AOvVaw2us76LuJh_VoOONREbx5Xp

Obor kadeřník. In: *Střední škola řemesel a služeb* [online]. [cit. 2019-10-22]. Dostupné z: <http://kadernik.sosruska.cz/obor-kadernik>

PALÁN, Zdeněk. Vzdělávání. In: *Andragogický slovník* [online]. Andragomedia [cit. 2019-09-22]

RVP pro střední odborné vzdělávání [online]. Národní ústav pro vzdělávání [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-os>

Střední škola řemesel a služeb Děčín [online]. [cit. 2020-01-28]. Dostupné z: <https://www.sosruska.cz>

VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana a BUREŠ, Miroslav. *Pedagogika pro učitele*. 2. vyd. Praha: Grada, 2011. 456 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-3357-9

VETEŠKA, Jaroslav a TURECKIOVÁ, Michaela. *Kompetence ve vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 159 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1770-8

VOTAVA, Jiří. *Úvod do pedagogiky: (ianua scholae reserata)*. 1. vyd. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Institut vzdělávání a poradenství, 2011. 203 s. ISBN 978-80-213-2229-5

Vyhláška č. 47/2005, o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem. Národní ústav pro vzdělávání. [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/vyhlaska-c-47-2005-ve-zneni-pozdejsich-predpisu-1>

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012. 155 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4100-0

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Hodnocení pánského účesu

Tabulka č. 2: Hodnocení dámského účesu

Tabulka č. 3: Hodnocení společenského účesu

Tabulka č. 4: Celkové hodnocení praktického závěrečné zkoušky

Tabulka č. 5: Dotazníkové šetření

Seznam grafů

Graf č. 1: Hodnocení pánského účesu

Graf č. 2: Hodnocení dámského účesu

Graf č. 3: Hodnocení společenského účesu

Graf č. 4: Celkové hodnocení praktického závěrečné zkoušky

Graf č. 5: Dotazníkové šetření